

HE 35 / 2021 vp - Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tony Everhall, Poliisihallitus

SIS-järjestelmän tarkoitus, tavoitteet ja kehitys

- Toimii laajamittaisena ja keskitettynä kompensoivana tietojärjestelmänä jolla tuetaan Schengen-alueen ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia ja edistetään lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten yhteistyötä Euroopassa. Se perustettiin vuonna 1995 sisärajatarkastusten poistuttua Schengen-alueelta. Tuetaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta.
- Tavoitteena henkilöiden ja esineiden tunnistaminen ennalta määriteltäviä kuulutuksen perusteena olevia viranomaistoimenpiteitä varten kuten palauttaminen, kiinniotto, puhuttelu tai suojele.
- Uusien asetusten tavoitteena on tehostaa terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjuntaa, varmistaa turvallisuuden korkea taso kaikkialla EU:ssa sekä edistää muuttoliikkeen hallintaa. Järjestelmän kehityssuuntana kuulutusluokkien, eli toimenpiteiksi jalostuvien toimien lisääminen ja tehokkaampi henkilöiden tunnistaminen biometriikan avulla

Lähtökohtana SIS-asetusten kirjaukset

SIS ”Poliisi-asetuksen” (2018/1862)

- Artikla 22 – kuulutuksen tallentamisen edellyttämän vähimmäistiedot

Kuulutuksen tallentaminen SIS-järjestelmään edellyttää vähintään 20 artiklan 3 kohdan a, g, k ja n alakohdassa tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta 40 artiklassa tarkoitettuja tilanteita. Muut kyseisessä kohdassa tarkoitettut tiedot on myös tallennettava SIS-järjestelmään, jos ne ovat saatavilla.

- Resitaali 20:

SIS-järjestelmässä olisi voitava käsitellä biometrisiä tietoja, joiden avulla kyseessä olevat henkilöt voidaan tunnistaa luotettavasti...

Henkilön tunnistaminen: laatu ja oikea-aikaisuus

- SIS-järjestelmässä olisi voitava käsitellä biometrisiä tietoja, joiden avulla kyseessä olevat henkilöt voidaan tunnistaa luotettavasti.
- Kaikilla SIS-kuulutuksilla on tarkoitus kohdistaa kuulutettuihin henkilöihin viranomaistoimenpiteitä, joita ovat kuulutuksesta riippuen mm. kiinniotto luovutustarkoituksessa, maahantulon epääminen, henkilön palauttaminen kotimaahansa, henkilön suojeleminen, olinpaikan selvittäminen tai tiedustelutarkastus.
- Kuulutuksen toimenpiteiden kohdentaminen oikeaan henkilöön on tärkeää myös sivullisten oikeusturvan kannalta. Biometristen tunnistajien mahdollistama luotettava ja nopea tunnistaminen on siksi ensiarvoisen tärkeää. Mikäli suurimmasta osasta SIS-kuulutuksista puuttuvat valokuvat ja sormenjäljet kokonaan, viranomaisten toiminta hidastuu, sillä lisätietojen vaihto manuaalisesti vie huomattavasti enemmän aikaa. On myös mahdollista, että kuulutusten mukaisia toimia ei voida toteuttaa.
- Mikäli sivullisella henkilöllä on samankaltaiset henkilötiedot kuin SIS-kuulutetulla, mutta kuulutuksesta puuttuvat valokuva ja sormenjäljet, hän saattaa joutua odottelemaan lisätietojenvaihdon tuloksia tarpeettoman pitkään.

Kuulutukset kadonneista tai haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä, joiden matka olisi estettävä

- TAVOITE: suojata alaikäistä tai haavoittuvaa henkilöä
 - esim. lapsikaappaukselta, ihmiskaupalta, pakkoavioliitolta, naisten sukuelinten silpomiselta tai muuntotyypiseltä sukupuoleen perustuvalta väkivallalta, terrorismirikoksilta tai sotatoimilta.
- Biometrinen tunnistaminen puuttumisen vaikutus
 - Mikäli henkilön viemiseksi EU-alueelta käytetään hyväksi toista henkilöllisyyttä, pelkkä aakkosnumeerinen haku ei tuota osumaa kuulutukseen. > Henkilön suojeleminen epäonnistuu.
 - Lapsikaappaustilanteessa lapsi saadaan vietyä EU-alueen ulkopuolelle. Tilanteen selvittäminen hankaloituu merkittävästi.
 - Lapsi/nuori saadaan kuljetettua kolmanteen valtioon silvottavaksi. Hänen oikeuttaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei pystytä turvaamaan.

Etsintä kiinniottoa ja luovutusta varten: vakavat rikokset

- Tavoite: rikosvastuun toteutuminen.
- Ongelman aiheuttavat tilanteet, joissa rikoksen johdosta etsittävää henkilöä ei olisi vielä rekisteröity rikoksen perusteella, mutta tunnistetut olisi tallennettu ulkomaalaislain perusteella.
- Ulkomaalaislain 131 §:n nojalla tallennettuja valokuvia tai sormenjälkiä saa käyttää ainoastaan erittäin tarkasti rajattujen rikosten (valtiopetos, terrorismirikokset) torjuntaan, eikä myös vakavien rikosten torjuntaan EU-asetusten (SIS, VIS ja EURODAC) määrittelemässä laajuudessa.
 - Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vaikka meillä olisi henkirikoksesta etsintäkuulutettu henkilö, emme voi käyttää ulkomaalaislain nojalla tallennettuja sormenjälkiä tai valokuvaa hänen etsinnässään. Esimerkkinä kolmannen maan kansalainen, joka pakenee verekseltään henkirikoksen jälkeen kotimaahansa.
 - Seuraus viranomaistoiminnalle: Vakavien rikosten tutkinta hankaloituu, etsintäkuulutettua ei tavoiteta, vaan hän pääsee pakenemaan Schengen-alueen ulkopuolelle.

Maahantulokielto ja palauttamista koskeva kuulutus

- TAVOITE: Varmistaa maahantulokieltojen täytäntöönpano ja estää maahantulokiellon saaneiden henkilöiden paluu Schengen-alueelle ja tehostaa palauttamispäätöksen saaneiden henkilöiden palauttamisastetta.
- Usein rinnakkaishenkilöllisyyksiä käytössä.
- Biometristen tunnisteiden puuttumisen vaikutus viranomaistoimintaan:
 - Jos biometrisiä tunnisteita ei ole ja henkilö käyttää eri henkilötietoja, osumaa ei tule lainkaan tarkastuksessa.
 - Laittoman maahantulon tai oleskelun estäminen vaikeutuu.
 - EU-alueen muuttoliikkeenhallinta hankaloituu. Viranomaiset eivät saa kaikkea tarvitsemaansa tietoa toisissa jäsenvaltioissa tehdyistä päätöksistä tai rinnakkaishenkilöllisyyksistä.
 - Jos haku tuottaa osuman aakkosnumeerisessa haussa, henkilöllisyyden varmistaminen vie huomattavasti enemmän aikaa, kun biometriset tunnisteet on lähetettävä erikseen toisen jäsenvaltion pyynnöstä. Kuulutusten suuri lukumäärä tarkoittaa käytännössä suurta työmäärää SIRENE-toimistolle, joka joutuu huolehtimaan henkilöllisyyden varmistamisesta lisätietojen vaihdon avulla manuaalisesti hittitilanteessa.

2.1 Alerts on persons

As at 31 December 2020, there were **964,720 alerts on persons** stored in SIS II.

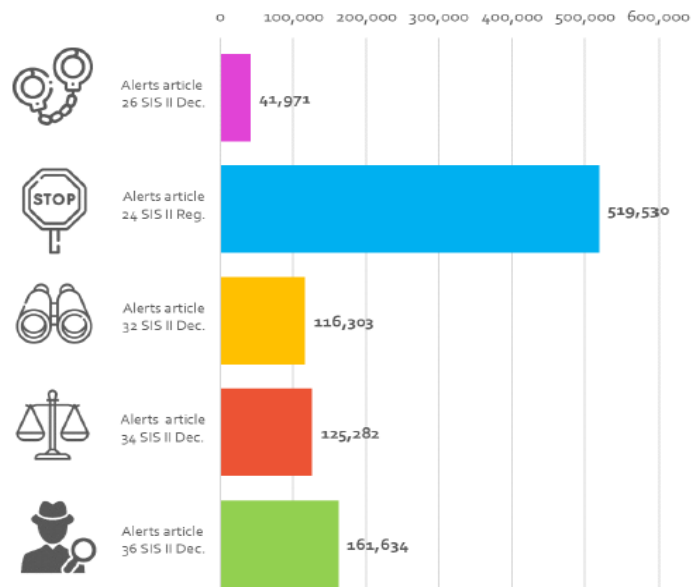
Alerts on persons may be issued for the purpose of identifying the following individuals:

- persons subject to arrest for surrender or extradition pursuant to Article 26 of the SIS II Decision;
- third country nationals to be refused entry into or stay within the Schengen area pursuant to Article 24 of the SIS II Regulation;
- missing persons (adults and minors) pursuant to Article 32 of the SIS II Decision;
- persons to assist with a judicial procedure pursuant to Article 34 of the SIS II Decision;
- persons for discreet or specific checks pursuant to Article 36 of the SIS II Decision.

Graph 6 provides a breakdown of alerts on persons. Similar to the trend observed over the past few years, the majority of alerts (54%) were alerts issued pursuant to Article 24 of the SIS II Regulation on third country nationals to be refused entry or stay within the Schengen area.

Compared to 2019, the total number of alerts on persons fell by 2%.

Graph 6: Breakdown of the cumulative number of alerts on persons at the end of 2020

Muut jäsenvaltiot, Komissio ja *Interoperability*

- Myös osa muista EU-jäsenvaltioista pohtii biometrinen tietojen rajoittamista, mutta tämän hetkisen tiedon perusteella Suomi on ainut maa, jossa kolmelta eri kuulutusluokalta rajataan biometrinen tunnisteiden käyttö kokonaan: heikko vastavuoroisuus
- Komissio todennut Suomea koskevassa arvioinnissaan, että tunnistetietoja tulisi lisätä.
- Suomen henkilöä koskevat SIS-kuulutukset yhteensä: 2556.
 - aliaskuulutuksia lisäksi 1124 (tarkoittaa sitä, että henkilöllä on ollut käytössä myös jokin muu henkilöllisyys) Rinnakkaishenkilöllisyyksien ongelma on jo näiden lukujen valossa todellinen. Lisäksi eri henkilöillä saattaa olla samankaltaiset henkilötiedot, joten on myös tärkeä pystyä erottamaan nämä henkilöt toisistaan biometrinen tunnisteiden avulla.

Yhteenveto

- SIS-järjestelmän käytön lähtökohtana on, että henkilö josta kuulutus on tehty tavoitetaan ja tunnistetaan luotettavasti ja oikea-aikaisesti.
- Mikäli henkilöä ei pystytä tunnistamaan, lainvalvontaviranomainen ei mahdollisesti pysty: suojelemaan, kiinniottamaan tai toteuttamaan muita edellytettäviä toimenpiteitä.
- Biometristen tunnistetietojen korostunut merkitys luotettavana henkilön tunnistamisen menetelmänä.

Kiitos